מעשה רוקח על המשנה — מועד קטן

מסכת זו נקראת מועד קטן ונקראת "מסכת אֵבֶל", שבה מבוארין דיני חול המועד ודיני אבל, שבשניהן דוקא דבר האבד מותר. וגם דיני אבלות שבעה ויום אחד לשמועה רחוקה ילפינן מפסוקי (עמוס ח, י) "והפכתי חגיכם לאבל", ולכך כללינהו בחד. מכל מקום טעמא בעי על קריאת השם "מועד קטן", היה לו לקרותו "חול המועד". גם על שסידר במסכת זו ג' פרקים.

והתחלת אותיות ממ"ו וסופי האותיות עולים ק"מ – כל זה צריך טעם. וגם מה שסיים המסכת (משנה מועד קטן ג:ט) "אבל לעתיד לבא הוא אומר" – מאי בעי בזה?

ונראה ליישב כל זה על פי מאמר מזוהר שיר השירים והובא בבית יוסף טור אורח חיים סימן ל"א וזה לשונו בקצרה: "ימים טובים אינון תפלין דרישא, חולו של מועד אלין תפלין דדרועא דהא לית לה לסיהרא מגרמה כלום אלא מנהירו דימים טובים וכו'", וע"ש לשון המאמר שהאריך.

הרי שכתב בהדיא שחול המועד הוא בסוד סיהרא דלית לה מגרמא כלום. ובזה יבואר הכל. דידוע מספרי המקובלים שאלולי קטרוג הירח והיו שני מאורות גדולים בשוה, לא היו שום צער ואבלות בעולם שהכל בא מצד מיעוט הירח ונתהוו הקליפות בעולם. ומכח זה בא חטא אדה"ר ובא מיתה ואבלות לעולם. וגם חורבן בתי מקדשות – הכל בא מצד מיעוט הירח. עד לעתיד שיוחזר הכל לקדמותו, והיה אור הלבנה כאור החמה ואז יהיה "בלע המות לנצח וגו'". והאריכו מאוד בזה.

וכל זה גילה לנו רבינו הקדוש במסכת זו שבא לבאר בה דיני חול המועד שהוא סוד סיהרא כמבואר לעיל במאמר. לכך קרא שם המסכת "מועד קטן" על שם סיהרא שהיא מאור הקטן. וכשתחשוב ב' תיבות מועד קטן עם ב' כוללים עולים במכוון כמנין סיהרא עם האותיות. דוק ותשכח. ושניהן בגימטריא כמנין אפר, שהם הקליפות כידוע, וגרמו לנו בעונינו לשום אפר תחת פאר, מקום הנחת תפלין של ראש שהמה ימים טובים ונעשו "ימי הרעה" עם הכולל גם כן גימטריא אפר. ולכך כלל במסכת זו דיני אבלות שהכל בא מחמת מיעוט הירח.

ולכן התחלת האותיות וסופי האותיות עם הכולל עולה כמנין הירח עם האותיות. ולכך יש בה ג' פרקים נגד ג' אותיות ירח ונגד אותיות אבל. ולהכי מסיים שפיר (משנה מועד קטן ג:ט) "אבל לעתיד לבא" יתוקן הכל ויהיה אור הלבנה כאור החמה ויתבטל רוח הטומאה מן הארץ ואז יהיה "בלע המות לנצח וגומר". זהו דרך כלל כונת המסכתא.

ועתה נבא לבאר המשנה "משקין בית השלחין במועד וכו'". ומפרש בגמרא דשלחין לישנא דצחותא היא והיינו שדה שהיא צמאה למים. ותיבת "משלחין" כמו "משלהין" אלא שה' נתחלף בח'. וכן כתבו הרב והתי"ט. וקאמר בגמרא אבל בית הבעל לא. "ומאי משמע דהאי בית הבעל לישנא דמייתבותא היא דכתיב כי יבעול בחור בתולה ומתרגמינן כמה דמתותב עולם עם בתולתא יתייתבין בגויך בנייך".

ולכאורה קשה מאחר דמירי בשדה אמאי לא קאמר "שדה השלחין ושדה הבעל"? ודאי אצל הבעל שייך יותר לשון 'בית' לפי התרגום, מכל מקום מאחר שאצל השלחין שייך יותר לישנא דשדה ולא שייך כלל לשון בית. וגם אצל הבעל – ודאי שם בפסוק יתישב יותר לשון בית, אבל כאן דמירי בשדה ולשון הבעל הוא רק רמז בעלמא, אם כן יותר היה להם לומר שדה השלחין ושדה הבעל. גם למה באמת נתחלף אות ה' באות ח', וכי לא היה יכול לומר "משלהין"? ועוד כמה דקדוקים.

לכן נלע"ד דחז"ל רמזו לנו בכאן דברים גדולים. וגם עיין בגמרא דחגיגה דף י"ח ע"א שהביא שם הברייתות דחול המועד אסור בעשיית מלאכה מקראי, ובשתי ברייתות ראשונות שמביא קאמר סתם שאסור בעשיית מלאכה, ומשמע בכל מלאכה. ויש שם כמה תנאים משמע דכולהו סבירא להו הכי. אך בברייתא שלישית שמביא שם, והובא כאן בתי"ט, מבואר שהכתוב מסרן לחכמים איזה מלאכה מותרת ואיזה מלאכה אסורה. וע"ש בלשון הגמרא ומאהבת הקיצור איני מעתיק הלשון. ולכאורה קשה מאוד דהא בהני קראי שמביא בשתי הברייתות משמע שכל המלאכות אסורות, וגם הברייתות קאמרי סתמא, ואם כן יהיו הפסוקים וגם הברייתות סתרי אהדדי.

לכן נלע"ד בע"ה שיתישב הכל בטוב טעם דבאמת לעתיד יהיו ימי חול המועד כקדושת יום טוב ממש ולא יקראו "חול המועד", ומזה מיירי שתי הברייתות ראשונות וגם הפסוקים שמביאים שם – הכל מיירי בלעתיד, ואז יהיה באמת כל מלאכות אסורות בכל

שבעת הימים. וזהו שקאמר שם "חולו של מועד", היינו לפי מה שקורין עכשיו חול המועד אבל לעתיד לא יהיו נקראים חול המועד ויהיו שוים כקדושת יום טוב. אבל ברייתא שלישית וקרא שמביא מירי בזמן הזה בגלות, לכך חול המועד מותר במלאכת דבר האבד. ובזה יתישב הכל.

וכבר כתבתי כמה פעמים שדיני המשנה אינם יוצאין מפשטן אבל מרמזין ברזין דרזין, וזהו שאמר כאן "משקין בית השלחין", היינו השכינה בגלות שהיא צמאה למימי חסד מרוב גבורות שבה. ולכן תמצא שב' תיבות אלו בית השלחין עם האותיות והתיבות עולים כמנין שכינה בגלות. ולכן מכנה אותה בכאן בשם זה "בית" דידוע שהיא נקראת "בית". ותיבת "השלחין" מרמז על שהיא בגלות כמבואר בזוהר ובתיקונים בכמה דוכתי "שלח תשלח - תרין תירוכין", מבית ראשון ומבית שני. ובגלות נתחלף אות ה' לאות ח' כידוע בסוד מצה וחמץ שהאריכו בזה. לכן מדוקדק מאוד "בית השלחין" שהיא צמאה למים כדכתבתי.

ולכן משקין אותה בתורה ובמצות להמשיך לה החסדים, שזהו עיקר עבודתנו, ולזה קאמר "במועד", ולא קאמר "בחול המועד", דכבר כתבתי בפתיחה שסדר מועד הוא בגבורה ולכך נקרא מועד שהוא בגימטריא ק"ך כמנין ק"כ צירופי אלהים. ולכן גם כאן הפירוש הוא כך. ואות ב' כמו 'בשביל', כמו שפרש"י בכמה דוכתי. וזהו דקאמר "משקין בית השלחין", היינו שכינה בגלות שהיא צמאה למים, מימי חסד, "במועד", בשביל מועד שיש בה ק"כ צירופי אלהים שכולם גבורות, לכן צריכין להמשיך לה מימי החסד על ידי התורה והמצות.

ולכן בדמיון זה למטה מותר לעשות מלאכה בחול המועד עתה בזמן הזה שימי חול המועד הם בסוד סיהרא דלית לה מגרמא כלום ולזה נקראו "מועד קטן" הכל כדכתבתי.

ובזה ניחא מאוד שלא התירו אלא מלאכת דבר האבד גם כן לסוד זה, דידוע דמילת "דבר" או "דיבור" מרמז במלכות, ובזמן הגלות היא בסוד "אבדה המתבקשת" כמבואר בזוהר ובתיקונים בפסוק "ובאו האובדים". וכל זה בזמן הגלות שהיא בית השלחין. אבל בית הבעל – היינו לעתיד שיחזיר היחוד והזיוג, ת"ת ומלכות, ותהיה אור הלבנה כאור החמה ואז תהיה נקראת "בית הבעל" וכדמתגרמינן – אז לא תהיה צריכה להשקאה שלנו, שהכל יהיה בחסד וברחמים גדולים ואז באמת כל הימים יהיו שוים בקדושתה, וימי חול המועד של עכשיו יהיו אז אסורים בכל מלאכה כמו יום טוב. ודוק בכל זה ויונעם לך מאוד. ואף שידעתי שמקצת דברים אלו כבר אמורים בספרים הקודמים – מכל מקום הוספתי בעזרת השם כמה דברים טובים ומתוקים.

ואפשר עוד לומר שב' תיבות מועד קטן עם הכולל עולה פ"ר כמנין מנצפ"ך שהם ה' גבורות כידוע. ולזה צריך להשקות אותה מימי החסד. ובזה יש ליתן טוב טעם על שסידר במסכת זו ג' פרקים, ופרק א' מתחיל באות מ' וסיים באות ן' – הרי אותיות מ"ן. וכן פרק ב' גם כן מתחיל באות מ' וסיים באות ן' – הרי אותיות מ"ן. ופרק ג' מתחיל באות ו' וסיים בתיבת "מעל כל פנים". על פי שמצאתי בכמה ספרים הא דקאמר בכל מקום מנצפ"ך ולא קאמר כמנפ"ץ כסדר האותיות, כי דקדקו התוס' בשבת ובמגילה, היינו שאותיות מנצפ"ך נחלקים לג' אותיות: מ"נ - הרי מלך, ואות צ' - הרי מלך, ואותיות פ"ך - הרי ימלך. אבל אם היה מעמידין כסדר האותיות לא היה מרומז דבר זה. וקל להבין.

וכל זה רימז לנו רבינו הקדוש כאן. פרק א' מתחיל במ' וסיים בנ' - הרי מלך. וכן פרק ב' מתחיל במ' וסיים בנ' - הרי מלך. ופרק ג' מתחיל באות ו' וסיים "מעל כל פנים", כשתחשוב ג' תיבות אלו עם הו' שבראש הפרק תמצא כמנין יהו"ה ימלך לעלם ועד. ולפי שעתה אין השם שלם לא העמיד רק תיבת מלך אבל לעתיד שיהיה השם שלם לכך העמיד כמנין ה' ימלך לעלם ועד. ותיבת "ימלך" וכן "לעלם" המה חסר ו' כמו שכתוב בתורה. דוק ותשכח.

בסיום המסכתא בגמרא איתא (דף כט.) "אמר ר' לוי כל היוצא מבה"כ לבית המדרש ומבית המדרש לבית הכנסת זוכה ומקבל פני שכינה שנאמר ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון". ועוד מימרא "אמר רב תלמידי חכמים אין להם מנוחה אפילו לעולם הבא" ומביא גם כן מפסוק זה.

נראה שב' מימרות אלו מתכוונים לדבר אחד ליתן טעם על התחלת אותיות וסופי אותיות מן המסכתא עולים יחד רכ"ו, ועם ששה אותיות והכולל עולים כמנין ילכו מחיל אל חיל במכוון, וכמנין רגל. דבחול המועד שהיו פנוין ממלאכה היו מקיימין דבר זה, ילכו מחיל אל חיל, מבית הכנסת לבית המדרש כדאיתא בסוף פרק ג' דביצה גבי מעשה באבא שאול בן בטנית וכו' (ביצה כט, א) "תנא אף במועד עושה כן מפני ביטול בית המדרש". ועיין שם בפרש"י. ומה שכרו? "יראה אל אלהים", לכך ראשי תיבות מן המסכתא עולים מנין אלהים. ובזה נסיים, ואלהים חיים יזכנו לראות וליראות אלהים בציון אמן.